

היום נלמד בעזרת ה':

שבת דף פא

משנה וגמרא: המוציא עצם שיעורו כדי לעשות תרווד (= כף), לדעת רבי יהודה כדי לעשות ממנו חף. הגמרא הבינה שכוונתו למנעול (= שיעורו יותר גדול מתרווד), אולם למסקנה כוונתו לשיני המנעול (= שיעורם קטן מתרווד).

חפי פותחת (= שיני המנעול שעשויים מעצם) אינם מקבלים טומאה כל עוד לא חיברם לפותחת (= מנעול), משום שאינם ראויים לכלום בפני עצמם. ולאחר שקבע אותם בפותחת הם נחשבים לכלי והם טמאים, משום שפשוטי כלי עצם מקבלים טומאה. כל זה במנעול של כלים, אבל מנעול של גל (= דלת של בנין) אפילו אם חיבר את שיני המנעול בדלת - טהורים, משום שהם מחוברים לדלת, וכל המחובר לקרקע הרי הוא בקרקע.

המוציא צרור או אבן שיעורם כדי לזרוק בעוף, ולדעת רבי אליעזר בן יעקב אדם לא טורח ליטול אבן כדי לזרוק בעוף, משום שאפשר להבריחו בהשמעת קול, אלא השיעור הוא כדי לזרוק בבהמה. שיעורו של ר"א בן יעקב הוא בכדי שהבהמה תרגיש באבן כשפוגעת בה, ולא די שבורחת משום שנבהלת מכך שהאבן נזרקת לעברה.

👉 בזמננו היו מקנחים בבית הכסא באבנים. הגמרא דנה מהו שיעור האבנים כדי להתחייב עליהם בהוצאתם, שיעור זה הוא גם השיעור שהתירו חכמים לטלטלם בחצר (= רה"י, והאבנים הם מוקצה) משום כבוד הבריות.

לדעת רבי יוסי שיעור האבנים לבית הכסא הוא שלש אבנים שאחת בגודל של כזית ואחת כאגוז ואחת כביצה. לדעת רבי שמעון ברבי יוסי השיעור הוא 'מלא היד', כלומר כמה אבנים שנכנסות בתוך ידו.

נחלקו התנאים כמה אבנים מקורזלות (= אבנים הראויות לקינוח) מותר להוציא בשבת, וכן נחלקו מהו השיעור הקטן ביותר של האתרוג.

אסור לטלטל פאיס (= גוש עפר שבבבל) לצורך קינוח, משום שהאדמה שם לחה ואינו ראוי לקינוח.

(המשך בדף הבא ↓)

(המשך מדף קודם ↑)

👉 הנצרך לנקביו ואינו מצליח ליפנות, ממשמש בצרור בנקב והוא נפתח.

אסור למשמש בצרור בשבת שמא ישיר שערות, אבל 'כלאחר יד' (= בשינוי, כגון שאוחז את הצרור בשתי אצבעות בלבד) מותר.

אמר רבי ינאי: אם יש לו מקום קבוע לבית הכסא מותר לו לטלטל אבנים כ'מלא היד', שאף אם לא ישתמש בכלן עכשיו הם ישמשו אותו לקינוח בהמשך השבת. ואם המקום אינו קבוע מותר לו להוציא כהכרע, כלומר כשיעור האמצעי מהשיעורים שאמרנו למעלה, וזהו כשיעור אגוז.

מדוכה קטנה שכותשים בה בשמים היא כלי שמלאכתו לאיסור, ואסור לטלטלה לצורך קינוח. ואם יש עליה עד, כלומר רושם של קנוח המעיד שהיא מיועדת לכך, מותר לטלטלה כדי לקנח בה. למסקנת הגמרא מדובר שהרושם שעל המכתשת הוא יבש או שהוא רק מצד אחד או שהוא קינוח שלו, משום שהמקנח בצרור שקינח בו חברו הדבר גורם לו לתחתוניות (= טחורים).

אם ירדו עליה גשמים והרושם נטשטש, אם הרושם עדיין ניכר קצת מותר לטלטלה לקינוח משום שהיא מאוסה ולא ראויה לכתוש בה בשמים ולא בטל יחודה לבית הכסא.

מותר להעלות את האבנים לגג כדי ליפנות שם למרות שזו טירחה מרובה, משום ש'גדול כבוד הבריות שדוחה את לא תעשה שבתורה', כלומר שאף שטלטול אבנים אסור מדרבנן והמטלטלם עובר על לאו של "לא תסור מן הדבר אשר יגידו לך ימין ושמאל", בכל זאת התירו חכמים לטלטלם משום שגדול כבוד הבריות, ולכן מותר להעלותם לגג אף שיש בזה טירחה מרובה.

לדעת חכמים אסור ליטול קיסם מהקיסמים שמוטלים לפניו על הקרקע כדי לחצוץ בו שינוי, כיון שהם מוקצה. ולא התירו לו לטלטלם משום כבוד הבריות (שגנאי הוא לו שיש לו בשר בין השיניים), משום שהיה לו להכין קיסמים מאתמול, אבל לעניין

(המשך בדף הבא ↓)

(המשך מדף קודם ↑)

העלאת אבנים לגג התירו לו משום שאינו יכול לדעת בערב שבת היכן יהיה לו מקום ליפנות, ולא יכול להכינם מאתמול.

אסור ליפנות בשדה ניר (לאחר חרישה ראשונה) בשבת, שמא יטול צרור לקנח בו ויניחנו בתוך גומא ויסתום אותה ויתחייב משום חורש. ואף ביום חול אסור, משום שהוא דורס שם ומקלקל את החרישה ומזיק לחברו.

אמר ריש לקיש: צרור שעלו בו עשבים מותר לקנח בו בשבת, למרות שע"י שמקנח בו יתכן ויתלוש את העשבים שעליו, משום שהוא לא מתכוון לכך, אבל התולש ממנו בכונה חייב חטאת.

רב פפי מוכיח מדברי ריש לקיש הנ"ל (שאמר מותר להגביה צרור שעלו בו עשבים ואין זה נחשב שתולש אותם מהקרקע), שמותר להגביה ולטלטל פרפיסא (= עציץ נקוב שזרעו בו) בשבת, ואינו נחשב כתולש. לדעת רב כהנא אסור, משום שרק בבית הכסא התירו משום כבוד הבריות.

אמר אב"י: עציץ נקוב שהיה מונח ע"ג הקרקע אסור להרימו ולהניחו ע"ג יתדות, משום שזה דומה לתולש. היה מונח ע"ג יתדות אסור להניחו ע"ג קרקע משום שזה דומה לנוטע.

אמר רבי יוחנן: אסור לקנח בחרס בשבת. רב נתן בר אושעיא מבאר שגם ביום חול אסור משום סכנה או כשפים, ורבי יוחנן בא לחדש שהיה מקום לומר שבשבת עדיף לקנח בהם (= משום שיש עליהם תורת כליו) מאשר בצרורות שהם מוקצה, קמ"ל שמשום סכנה או כשפים עדיף שיקנח בצרור אף בשבת. לדעת רבא טעמו של רבי יוחנן הוא משום שאם יקנח בחרס יש חשש שמא יתלוש את השערות שבפי הטבעת.

מותר לנזיר לחפוף ולפספס (= להפריד) את שערותיו ואף אם ע"י כך משיר את שערו, משום שאינו וודאי שישיר שיער והוא אינו מתכוון לכך. אבל לא יסרוק במסרק משום שבוודאי יתלוש שערות וזהו 'פסיק רישא'.